הדר HADAR
תורה · עבודה · חסד

דְּבַשׁ

פָּרָשַׁת שְׁמִינִי

דְּבַשׁ וְחָלָב תַּחַת לְשׁוֹנֶךָ

כ"ד נִיסָן תשפ"ו 10-11 אפריל 2026

רוצים עוד דְּבַשׁ? סרקו אותי!

מָה בַּפָּרָשָׁה

- המילה "שמיני" מתייחסת ליום שאחרי שבעת ימי המילואים – ימי החנוכה וההכשרה של המשכן, שעליהם למדנו בפרשה הקודמת. זה היום הראשון שבו מתחילה השגרה של עבודת ה' במשכן.
- אהרן מקריב קורבנות, והוא ומשה מברכים את בני ישראל.
- אש יורדת מלפני ה' ואוכלת את הקורבנות! זהו סימן חזק ועוצמתי לנוכחות של ה' במשכן.
- כשבני ישראל רואים את האש יורדת על המזבח – כולם צוהלים ונופלים על פניהם.
- נדב ואביהוא, שניים מבניו של אהרן, מקריבים לפני ה' "אש זרה". האש פוגעת בהם, ושניהם מתים. אהרן שומע את מה שקרה ושותק.
- ה' מלמד את בני ישראל אלו בעלי חיים כשרים:
  - **בהמות** – אם יש להן פרסה שסועה והן מעלות גרה.
  - **דגים** – אם יש להם סנפיר וקשקשת.
  - **עופות** – התורה מונה כ־20 עופות שאינם כשרים, ולכן כל עוף שאינו מופיע ברשימה – נחשב בעקרון לכשר.
  - **חרקים** – סוגים מסוימים של חגבים וארבה, כפי שמפורטים בפרשה, מותרים באכילה.

• פֵּרוּשִׁים •

ויקרא י:א-ב

וַיִּקְחוּ בְנֵי אַהֲרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא אִישׁ מַחְתָּתוֹ וַיִּתְּנוּ בָהֵן אֵשׁ וַיָּשִׂימוּ עָלֶיהָ קְטֹרֶת וַיַּקְרִיבוּ לִפְנֵי ה' אֵשׁ זָרָה אֲשֶׁר לֹא צִוָּה אֹתָם:

וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלִּפְנֵי ה' וַתֹּאכַל אוֹתָם וַיָּמֻתוּ לִפְנֵי ה':

מה השתבש כאן? מה בדיוק הייתה הטעות של נדב ואביהוא?

פרשני התורה הציעו תשובות רבות לשאלה הזו. הנה שתי גישות מרכזיות:

רש"י (צרפת, לפני 1,000 שנה)

ר' יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר: שִׁתּוּיֵי יַיִן נִכְנְסוּ לַמִּקְדָּשׁ. תֵּדַע שֶׁאַחַר מִיתָתָן הִזְהִיר אֶת הַנּוֹתָרִים שֶׁלֹּא יִכָּנְסוּ שִׁתּוּיֵי יַיִן.

משקאות חריפים כמו יין או בירה יכולים להשפיע על החשיבה וההתנהגות של אדם ולגרום לו לפעול בלי שיקול דעת. שתיית אלכוהול יכולה אפילו להיות מסוכנת.

רש"י שם לב לכך שמיד אחרי סיפור מותם של נדב ואביהוא, התורה מצווה את אהרן ובניו לא להיכנס אל המשכן לאחר שתיית יין. מכאן הוא מבין שייתכן שנדב ואביהוא נכנסו לעבודת הקודש כשהיו שיכורים.

גם במקומות אחרים בתורה אנו מוצאים סיפורים שבהם שתיית יין מובילה

לתוצאות קשות. יש אפילו מי שמציע שהפרי שאכלו אדם וחוה היה ענבים – דווקא מפני שמהם נעשה היין, שעלול לגרום לנזק. איזה לקח אנחנו אמורים ללמוד מכך?

העמק דבר, נצי"ב (מזרח אירופה, לפני 150 שנה)

שֶׁנִּכְנְסוּ מֵאֵשׁ הִתְלַהֲבוּת שֶׁל אַהֲבַת ה'. וְאָמְרָה תּוֹרָה דְּאַף עַל גַּב דְּאַהֲבַת ה' יְקָרָה הִיא בְּעֵינֵי ה', אֲבָל לֹא בָּזֶה הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר לֹא צִוָּה.

לפי פירוש אחר, הבעיה לא הייתה שתיית יין, אלא עצם זה שנדב ואביהוא עבדו את ה' בדרך משלהם ולא בדיוק כפי שמשה ציווה אותם.

- אם היו לנדב ואביהו כוונות טובות – מה הייתה הבעיה ביוזמה האישית שלהם?
- חפשו הוכחות בפסוקים: איפה בתורה אפשר למצוא חיזוק לפירוש של רש"י? (רמז: ויקרא י:ט)
- ואיפה אפשר למצוא חיזוק לפירוש של הנצי"ב? (רמז: ויקרא י:א)
- איך מבינים את הסיפור של נדב ואביהוא אם קוראים אותו לפי רש"י? לעומת זאת, איך ההבנה שלנו משתנה אם הולכים עם הפירוש של הנצי"ב?

כל הזכויות שמורות למכון הדר. ניתן להעתיק ולצלם למטרות לא מסחריות.

• מִדְרָש •

כשמשה שומע שאלעזר ואיתמר בני אהרן שרפו את שעיר החטאת במקום לאכול אותו, הוא כועס עליהם. אבל אהרן מגן על בניו, ומסביר למשה בדיוק מה הם עשו ולמה. כך מתארת התורה את תגובתו של משה:

ויקרא י:ב

וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה וַיִּיטַב בְּעֵינָיו:

ויקרא רבה יג:א

הוֹצִיא בָּרוּז לְכָל הַמַּחֲנָה וְאָמַר, אֲנִי טָעִיתִי בַּהֲלָכָה וְאַהֲרֹן אָחִי בָּא וְלִמֵּד לִי.

לפי המדרש הזה, משה לא רק שמע את דברי אהרן – הוא באמת הקשיב, והיה מוכן לקבל את דעתו של אהרן, גם אם הוא בהתחלה חשב שאהרן ובניו טעו. המילים וַיִּיטַב בְּעֵינָיו מלמדות שכשמשה הבין שהוא טעה, הוא לא כעס ולא נעלב אלא שמח לגלות שאהרן צדק.

- להקשיב באמת ולהבין שטעינו זה לא פשוט בכלל. האם לדעתכם היה קשה למשה?
- למה היה חשוב למשה שכולם ידעו שהוא טעה ושאהרן הוא זה שלימד אותו מה ההלכה? מה הוא רצה ללמד את העם בהתנהגות שלו?
- יש אנשים שמתביישים להודות בטעות. האם נראה שמשה הרגיש כך? למה לדעתכם הוא הצליח לעשות זאת בלי להתבייש? מה הייתם אומרים לחבר או חברה שלא נעים להם להודות שעשו טעות?

שְׁאֵלוֹת הַשָּׁבוּעַ

התשובות לשבע השאלות הראשונות נמצאות בעלייה התואמת בקריאת התורה. התשובות לשאלות 9-8 קשות יותר, ויכולות להימצא בכל מקום בפרשה. התשובה לשאלה 10 נמצאת בהפטרה.

עליות:

1) ויקרא ט:א–טז

2) ט:יז–כג

3) ט:כד–י:יא

4) י:יב–טו

5) י:טז–כ

6) יא:א–לב

7) יא:לג–מז

הפטרה: שמואל ב', ו:א–יט (לספרדים), ו:א–ז:יז (לאשכנזים)

בהבלחה!

1. איזו אות בעלייה זו גדולה יותר משאר האותיות?

2. מי נושא את ידיו ומברך את העם?

3. מה הייתה הַקְּרָבָה המשפחתית בין מישאל ואלצפן לבין אהרן?

4. מה היו שמותיהם של בני אהרן שנותרו בחיים?

5. מה אהרן לא עשה, למרות שמשה אמר לו לעשות זאת?

6. אם שרץ מת ונופל על הבגד של מישהו, עד מתי הוא יישאר טמא?

7. איזה סוג של שרץ מותר באכילה?

8. מי כעס ("וַיִּקְצֹף") בפרשה זו?

9. אלו "הבדלות" מודגשות בפרשה זו?

10. **מההפטרה:** כיצד מת עוזָּה?

* חפשו את התשובות בעמוד 6

מכון הדר ע"ר | חובבי ציון 25 ירושלים | 02-563-3782 | israel@hadar.org | mechonhadar.org.il מכון הדר

• הֲלָכָה •

בסוף הפרשה שלנו אנחנו לומדים על כל בעלי החיים שאסור לנו לאכול. ואז מופיע ציווי מה' שנשמע כללי מאוד:

ויקרא יא:מד

... וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם וִהְיִיתֶם קְדֹשִׁים כִּי קָדוֹשׁ אָנִי...

התלמוד מפרש את המשפט הזה בדרך ספציפית מאוד:

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף נג עמוד ב

"וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם" - אֵלּוּ מַיִם רִאשׁוֹנִים,
"וְהְיִיתֶם קְדֹשִׁים" - אֵלּוּ מַיִם אַחֲרוֹנִים.

"מים ראשונים" הם המים שנוטלים איתם לפני אכילת לחם.

אבל מה הם בעצם "מים אחרונים"?

הכוונה היא למנהג לרחוץ את הידיים מיד לפני ברכת המזון.

יש כמה הסברים למנהג הזה:

- בזמן האכילה הידיים עלולות להתלכלך, ולכן לפני שאנחנו מודים לה' על המזון — אנחנו דואגים שהידיים יהיו נקיות.
- התלמוד (עירובין יז ע"ב) מספר שבעבר נהגו לאכול מאכלים עם מלח חזק מאוד. אם אדם לא היה שוטף את ידיו אחרי האכילה, עלול היה לשפשף את עיניו ולפגוע בראייה שלו.

ההסברים האלה עוזרים להבין מדוע מים אחרונים אינם מנהג נפוץ כל כך בימינו.

כבר בימי הביניים אנו שומעים על קהילות שביטלו את המנהג, משום שכבר לא השתמשו באותו מלח חזק.

תשובות:

1. האות ב' במילה "וְיִקְרְבוּ" (ט:ה)
2. אהרן (ט:כב)
3. הם היו בני דודים שלו, בניו של עוזיאל דודו של אהרן (י:ד)
4. אלעזר ואיתמר (י:יב)
5. הוא לא אכל את קורבן החטאת. במקום זאת, הוא שרף אותו (י:טז-יח)
6. עד הערב (יא:לב)
7. אף שרץ! (יא:מא)
8. משה (י:טז)
9. הבדלה בין קודש לחול; בין טמא לטהור; בין בעלי החיים שמותר לאכול לבין אלו שלא נאכלים (י:י, יא:מז)
10. הוא אחז בארון (שמואל ב', ו:ו-ז)

כיום רובנו אוכלים בעזרת סכין, מזלג וכף, ולכן הידיים כמעט ואינן מתלכלכות בזמן האכילה.

יש מי שממשיכים להקפיד על מים אחרונים. תוכלו לנסות בעצמכם: פשוט שטפו מעט את הידיים לפני ברכת המזון. אין צורך בברכה מיוחדת.

• דַּקָּה שֶׁל דִּיוּן •

איך לשחק: הנה כמה טיעונים לפתיחת המשחק. התחלקו לשתי קבוצות והכינו מספר טיעונים. מומלץ להוסיף רעיונות חדשים לאלה שמובאים כאן. כל קבוצה תציג את עמדתה במשך שלושים שניות. הקבוצה המשכנעת ביותר תנצח!

דיון: דגים טובים יותר מבשר ועוף!

מסכים

- הרבה יותר קל לדעת אלו דגים כשרים: אם יש קשקשים — יש סנפירים. (ומי בכלל יודע מה זה "מעלה גרה"?)
- מי רוצה לחכות שעות אחרי אכילת בשר?
- דגים הם פרווה, אז אפשר לאכול גלידה מידי!
- אכילת דגים טובה לבריאות.

לא מסכימה

- אין כמו מרק עוף.
- בהמות כשרות כמו פרות נותנות לנו חלב ועוזרות לחקלאים לעבוד בשדה. מה תורמים דגים?

תוכן ועריכה: אפי אונטרמן, יצחק ברונשטיין, ג'רמי טאביק, איתן טוקר, שושי לוקשין, ציביה פרנק ויגודה, חנה קופץ, וג'ייסון רוגוף. עיצוב: ג'ן קלוה. איור: רבקה קרזנה.

מכון הדר

תְּפִלָּה

בפרשה שלנו המשכן מגיע סוף סוף למטרה שלשמה נבנה. אהרן מקריב את הקורבנות, אהרן ומשה מברכים את בני ישראל, ואז השכינה - הנוכחות של הקב"ה - נגלית לעיני כולם (ויקרא ט:כג).

זה היה כל הרעיון של בניית המשכן! אבל מה הייתה הברכה שמשה ואהרן בירכו בה את העם?

רש"י אומר שהברכה הייתה הפסוק הזה מספר תהילים:

תהלים צ:יז

וִיהִי נֹעַם ה' אֱלֹקֵינוּ עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנָה עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנֵהוּ:

הפסוק הזה הוא חלק מתפילה שאנחנו אומרים בכל מוצאי שבת, בתפילת ערבית, ברגע שבו השבת מסתיימת.

עבור משה ואהרן, אמירת "ויהי נעם" הייתה בקשה מהקב"ה שיסייע ל"מעשה ידיהם" – לכל המאמץ והעבודה שבני ישראל השקיעו בבניית המשכן – כדי שהעבודה הזו תצליח להביא קדושה אל העולם.

וגם בשבילנו, כשאנחנו אומרים "ויהי נעם" במוצאי שבת, אנחנו חושבים על כל מה שנעשה בשבוע הקרוב, עכשיו שהשבת הסתיימה. אנחנו נזכרים בבניית המשכן, ושואלים את עצמנו: איך גם אנחנו נוכל להשתמש בכוחות שלנו, בזמן ובמאמצים שלנו, כדי להביא קדושה לעולם?

נסו את זה!

במוצאי שבת, חִשבו על המילים בתפילה: מַעֲשֵׂה יָדֵינוּ.

מהם מעשי הידיים שלכן שיכולים להוסיף טוב וקדושה לעולם, כמו שהמשכן עשה? האם תוכלו לקבוע לעצמכם מטרה אחת או שתיים לששת הימים הקרובים?